

B A Ş Y A Z I

SİĞARA ALARMI

Türkiye'de ve DÜNYA ülkelerinin çoğunda erişkinlerde ölüme en çok yol açan hastalıklar listelerinde baş sıraları sigarayla ilgili hastalıklar almaktadırlar. Koroner kalp hastalığı, başta akciğer kanseri olmak üzere bazı organ kanserleri, kronik bronşit ile beyne ait damar hastalıkları (serebro vasküler hastalık) sigaranın neden olabildiği, ölüme yol açabilen ve sık rastlanan başlıca hastalıklardır. Araştırma verilerine dayalı bir hesaplamaya göre tiryakilerin dörtte biri sadece sigara nedeniyle emeklilik yaşına varmadan (prematür) ölmektedirler.

Akciğer kanseri ölümlerinin %90'ının, kronik obstrüktif akciğer hastalığı ölümlerinin %75'inin, koroner kalp hastalığı ölümlerinin %25'inin sigaraya atfedilebileceği sayılıştıyla İngiltere'de 1984'te yalnız sigaranın neden olduğu ölüm sayısı 94680 olarak tahmin edilmiştir.

A.B.D.'de 1980'li yılların ortalarında yalnız sigara nedeniyle ortaya çıktığı kabul edilen yıllık ölüm sayısı 350.000'dir. Doğrudan sigara içiminden kaynaklanan bu ölümlere ek olarak A.B.D.'de sigara içmeyenler arasında başkalarının içtiği sigaraların dumanının soludukları için yılda 53 bin ölüm olayının oluştuğu da hesaplanmıştır. Böylece pasif içicilik, aktif sigara kullanımı ve alkol içiminden sonra bu ülkede en çok ölüme yol açan önlenebilir özellikli üçüncü neden olmaktadır.

Türkiye nüfusu; takriben, İngiltere nüfusu ile birbirine çok yakın, A.B.D. nüfusunun ise dörtte birinden biraz azdır. Eğer Türkiye'de sigara tüketimi bu ülkelerle aynı olsa Türkiye'de sigara nedeniyle oluşması beklenen yıllık ölüm sayısı kabaca 100.000 civarında olur. Fakat Türkiye için durumu daha da olumsuz yapabilecek bir diğer özellik sigara içme oranlarının bu ülkelere göre daha yüksek olmasıdır.

Tablo'da Türkiye'nin sigara içme oranlarının, sigara mücadelesine emek ve kaynak ayırdığı bilinen gelişmiş ülkelere kıyası görülmektedir. Bu tablo dikkate alınrsa Türkiye'de sigara nedeniyle oluşan zarar yukarıda belirtilen rakamlar üzerinde olabilir. Sigara kullanımının, bir Halk Sağlığı sorunu olarak algılanması, sigara tarihinin eskiliği dikkate alınrsa oldukça yeni bir gelişmedir. 1950 ile 1960'lı yılların başları sigaranın önemli hastalıklara yol açtığının kanıtlandığı yıllardır. Bu dönemde yapılan bir çok araştırmanın sonucu ortaya çıkan bilgi birikimi önce 1962'de İngiltere'de, daha sonra 1964'de A.B.D.'de iki ünlü raporda ayrıntılı bir şekilde bir araya getirilmiştir.

İlk rapora ilk büyük tepki ise İsveç'te ortaya çıkmış. İsveç'li bilim adamlarının bir kısmı raporu dayanak göstererek sigaraya karşı ulusal bir mücadele programı başlatılmasını Hükümet'ten talep etmişlerdir. Bu talep 1963 yılında sigaraya karşı ilk ulusal mücadele programının başlatılmasını sağlayabilmiştir. İzleyen yıllar artık sigara konusunda Dünya'da sigarayla mücadele yıllarıdır. Günümüzde bu mücadele tüm Dünya'da yaygın bir şekilde sürmektedir. Bu mücadeleye gereken önemi veren ülkeler son 25-30 yıl içinde başarılı

sayılacak sonuçlar almış ve sigara tüketimini önemli ölçüde düşürmüşlerdir. Tablo'da yer alan ülkelere göre erkeklerin sigara içme oranları bugün Türkiye'deki erkeklerin sigara içme oranlarının takriben yarısını kadardır. Yine bu ülkelere artık sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olan kesim genellikle her iki cinsiyette de sigara içmemekte ve sigara kullanımı sosyal prestiji olumsuz etkileyen bir davranış olarak değerlendirilmektedir. Oysa bu ülkelere erkeklerin 1960'lı yılların başlarında sigara içme oranları Türkiye'nin günümüzdeki oranı gibiydi.

Türkiye, var olan sigara içme oranları ve bu oranların cinsiyete ve sosyo-ekonomik duruma göre değişme özellikleri dikkate alınrsa, 1992'ye girerken bile mücadele dönemi öncesi bir ülkeye benzemektedir. Şöyle ki erkeklerdeki yüksek olan sigara içme oranları sosyo-ekonomik düzeye göre değişmemektedir, kadınlarda ise sosyo-ekonomik düzey arttıkça sigara içme oranları yükselmektedir. Çocuklarda içme oranlarının yükseldiğine dair işaretler de vardır.

Sigara karşı mücadelelerin, Türkiye'de sürekli düzenli ve etkili bir özelliğe kavuşturulabilmesi toplum sağlığı yönünden hayati derecede önemlidir. "SİĞARA ALARMI", sigaraya karşı mücadelenin gücü ve etkili olmasına katkıda bulunma amacıyla çıkmaktadır.

Türkiye'de ve Gelişmiş Bazı Ülkelerde
Sigara İçme Yüzde Oranları

Ülke	Erkek	Kadın
	% Oran (Yıl)	% Oran (Yıl)
Türkiye	63 (1988)	24 (1988)
A.B.D.	33 (1985)	24 (1985)
İngiltere	35 (1986)	31 (1986)
Avustralya	33 (1986)	31 (1986)
Kanada	32 (1986)	27 (1986)
Norveç	39 (1986)	31 (1986)
İsveç	24 (1986)	28 (1986)
Finlandiya	33 (1984)	18 (1984)

Kaynaklar:

- 1- PIAR, Sigara Alışkanlıkları ve Sigara ile Mücadele Kampanyası Kamuoyu Araştırması, 1988.
- 2- PIERCE, J.P., International Comparisons of Trends in Cigarette Smoking Prevalence, AJPH, 1989, Vol.79, No.2, 152-158.
- 3- WHO Regional Office for Europe, A 5 Year Action Plan: Smoke-Free Europe 2, 1988.

BU SAYIDA

- 31 MAYIS DÜNYA SİĞARAYA HAYIR GÜNÜ '2
PASİF İÇİCİLİK 3
ARAŞTIRMA 4
MEVZUAT - TARTIŞMA 5
ULUSLARARASI BOYUT 6
SİĞARA REKLAMLARI - TOPLUM 7

31 MAYIS DÜNYA SİĞARAYA HAYIR GÜNÜ

**BEŞİNCİ "DÜNYA
SİĞARAYA HAYIR GÜNÜ"
31 MAYIS 1992'DE
KUTLANACAK**

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) beş yıldan beri 31 Mayıs'ları "Dünya Sigaraya Hayır Günü /World No-Tobacco Day" olarak kutlamakta. Tüm ülkelerde 31 Mayıs'lar artık "Sigaraya Hayır" etkinlikleriyle ve değerlendirmeleriyle geçecek, ta ki sigaranın insanları öldüremediği ve sakat bırakmadığı bir Dünya'ya ulaşmaya kadar.

DSÖ, 31 Mayıs 1992 için "İşyerlerinde sigara sorunu" nu ana tema olarak belirlemiş durumda. Bu yılın sloganı ise şöyle :

**Sigaradan arındırılmış
işyerleri :
Daha emin,
daha sağlıklı**

**31 MAYIS 1992 İÇİN
KILAVUZ KİT**

DSÖ 31 Mayıs 1992 etkinliklerini kılavuzlamak ve desteklemek için, "31 May 1992 : Advisory Kit - 1992" (31 Mayıs 1992 Kılavuz Kiti) adıyla , bir kılavuz kit yayınladı. Bu yayını destekleyici 12 dakikalık ve iş yerlerinde sigara içme sorunu işleyen bir video film ile konuyla bağlantılı özel hazırlanmış poster, çıkartma, ve resimler DSÖ'nün ilgili birimlerinden temin edilebilecektir.

Bu birimlerin adresleri şöyle:
1-Dr C. Chollat-Traquet, Tobacco or Health programme,
World Health Organization, 1211
Geneve 27, Switzerland
Telephone: (022) 791 21 11-Fax:
(022) 7910746
2-WHO Regional Office for Europe
Dr T. Piha, Regional Adviser for
Tobacco or Health
8, Scherfigsvej, 2100 Copenhagen
O, Denmark
Telepone: (45) 39.17.17- Fax:
(45) 31 18 11 20

**DÜNYA SAĞLIK ÖRGÜTÜ BAŞKANI
DR.HIROSHI NAKAJIMA'NIN
31 MAYIS 1992 - DÜNYA SİĞARAYA HAYIR GÜNÜ
ETKİNLİKLERİNE HAZIRLIK ÇAĞRISI**

İşyerlerinde sigara içenler, içtikleri sigara dumanının zararlı etkisinin yanı sıra, oluşmasına katkıda bulundukları "ortamdaki hava kirliliğinin" zararlı etkisine de maruz kalmaktadırlar. Bundan da öte bu kişiler sigara içmeyen meslektaşlarının hak etmedikleri halde bu zarardan pay almasına neden olmaktadır.

Yıllardan beri Dünyanın dört bir tarafında sarfedilen yoğun çabalar sonucu işyeri güvenliğine ilişkin önemli gelişmeler ve düzenlemeler sağlandı. Bu konuda çalışmalar sürüyor ve çalışanlar giderek riskli çalışma koşullarından daha çok korunabiliyor. Böyle bir gelişme sigara nedeniyle gölgelenmemeli.

Geçimini sağlamak için çalışmak zorunda olan insanların sağlıklarının sigara gibi gereksiz ve tehlikeli bir nesne yüzünden tehdit altına girmesi kabul edilemez.

Sigara içmeyenler, ortamda sigara dumanından zengin kirli bir havanın oluşmasına genellikle ses çıkaramamaktalar. Oysa hayatlarının en önemli kısmını iş yerlerinde geçiren bu kişiler için iş ortamında temiz hava solumak bir haktır. İş arkadaşlarını dumana boğmaktan kaçınmak aslında benimsenmesi gereken ince bir tutumdur. Fakat maalesef böyle koruyucu bir özen kendiliğinden değil de ancak düzenlemelerle sağlanabilmektedir. Çalışma yerinde oluşacak sigara dumanından korumak önemli bir işveren sorumluluğudur. Bu konuda oluşmuş birçok yasal düzenleme vardır. Bu yasal düzenlemeler ; sigara içme davranışının, hem iş yerinde sağlığa olumsuz etkisini hem de iş kazaları ve yangınlarla bağlantısını yansıtmaktadır.

DSÖ,1991'de halkın toplu olarak bulunabildiği kapalı yerlerde ve kitle ulaşım araçlarında sigara içilmemesi konusunu işlemiş ve bu konuda hem yöneticilere hem de herkesin yurttaşlık vicdanına başarıyla seslenebilmiştir.

31 Mayıs 1992 "Dünya Sigaraya Hayır Günü" münasebetiyle Dünya Sağlık Örgütü şimdi çalışanlara ve işverenlere sesleniyor. DSÖ adına çalışanları ve işverenleri, 31 Mayıs 1992 "Dünya Sigaraya Hayır Günü" hazırlıklarına katılmaya davet ediyor. Yapılacak çalışmalar daha sağlıklı ve güvenli bir iş ortamı için yeni bir adım olacaktır.

(31 May 1992 World No Tobacco Day: Advisory Kit -1992.WHO)

**GELECEK 31 MAYIS'LARIN
ANA TEMALARI**

İzleyen yıllar için de 31 Mayıs'ların Temaları belirlenmiş durumda:
1993-Sigarayla Mücadelede Sağlık Hizmetleri ve Sağlık Personeli
1994-Sigarayla Mücadelede Kitle Haberleşme Araçları
1995-Sigarayla Savaşın Ekonomik Yanı
1996-Sigara Şirketlerinin Desteğine Gerek Duymayan Spor ve Sanat
1997-Sigara Mücadelesinde Birleşmiş Milletler ve Uzmanlaşmış Kurumlar.

HABER

**8. DÜNYA
SİĞARA VE SAĞLIK
KONFERANSI**

Konferans 30 Mart / 4 Nisan 1992 tarihlerinde Buenos Aires'te toplanıyor. Bu konferans için seçilmiş ana tema: Uluslararası sigara konglomeratlarının gelişmekte olan ülkeleri hedefleyen pazarlama çalışmaları ve bununla mücadele.

PASİF İÇİCİLİK

ÇEVREDEKİ SİĞARA DUMANI VE SAĞLIK

Sigara içmeyen kişilerin, sigara içilen bir ortamda sigara dumanının solunması durumu, pasif sigara içiciliği olarak adlandırılmaktadır. Pasif sigara içiciliği, büro gibi kapalı yerlerde çalışanlar için benzeri olmayan bir tehlikedir. Günümüzde, kapalı ortamlarda havayı kirleten en önemli etken sigara dumanıdır. Ortamdaki sigara dumanında; 4000 kadar parçacık halinde madde türü ve 500'den fazla gaz türü vardır. Sigara içmediği halde dumanlı havayı soluyanların kanlarında karbonmonoksit, nikotin ve diğer zehirli maddelerin miktarı artar. Sigara içmeyen fakat uzun süre sigara dumanına maruz kalan kişilerin solunumları orta derecede sigara içen bir insan kadar bozulur.

İki tür sigara dumanı vardır: Birincisi içilen duman (mainstream smoke), ikincisi ise sigaranın yanan ucundan çıkan duman (side-stream smoke). İçilen duman takriben 900 °C'de oluşan bir yanma olayının ürünüdür. Oysa içilmeden yanmakta olan sigaranın yanan ucu 600 °C'lık bir ısıdadır. Bu ısı, tütün ve kağıdın yanması ile ortaya çıkan maddeleri daha az tüketebildiği için, yanan uçtan çıkan duman daha zehirli madde yoğunluğu daha yüksektir. İçen kişinin dışarı üflediği duman ise vücut tarafından filtre edildiğinden, çevredeki insanlara nisbeten daha az zararlıdır.

Sigaranın yanan ucundan, içme çekme aralıkları sırasında çıkan dumanla içilen dumanı göre karbonmonoksit 5 misli, zifir ve nikotin 3 misli, benzo(a)pyrenler 4 misli, ammonia 46 misli fazladır. Yine nitrozaminler, benzen, uçucu piridinler, uçucu aminler, aromatik aminler ve nitrojen oksitler de sigaranın yanan ucundan çıkan dumanla daha yüksek yoğunlukta bulunmaktadır.

Sigara içme işleminin hızlandırdığı yanma olayı sırasında her saniyede 6 milyar parçacık oluşur. Bunların büyüklükleri 0.1-0.6 mikron arasındadır. Oysa içilen dumanla sigaranın yanan ucundan çıkan dumanla bulunan parçacıklar sadece 0.1 mikron çapında olan daha küçük parçacıklardır. Bu küçük parçacıklar solunum sisteminin en uç noktalarına kadar ulaşabilme yeteneğine sahiptirler ve bu nedenle daha zararlıdır.

Solunulan havanın kalitesinin ölçümünde kullanılan ölçeklerden birisi de "havadaki solunabilen asılı parçacık miktarı"dır. Normal bir çalışma odasında solunabilen parçacık miktarı 20 ug/m³ civarındadır. Odada sigara içilmesi halinde bu rakam 200 ug/m³'e yükselmekte, odada çok sigara içilmesi halinde 500-1000 ug/m³'e kadar çıkabilmektedir.

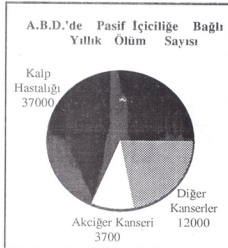
PASİF İÇİCİLİK VE KALP HASTALIĞI

Stanton A. Glantz, William W. Parmley tarafından ABD Çevre Koruma Ajansı için hazırlanmış olan raporu esas alan bir makalede; sigara içmediği halde, içenlerle aynı ortamda bulunanların myokard enfarktüsünden ölme riskinin %30 artmış olduğu belirtilmiştir. Yazarlar, konuyla ilgili olarak değişik ülkelerde yapılmış olan epidemiyolojik araştırmanın sonuçlarını, diğer bazı araştırmaların ortaya koyduğu fizyolojik ve biyokimyasal bulgularla birleştirerek, sigara dumanına maruz kalmanın, kalp hastalığına yol açtığı kararına varmışlardır. Makalede, sigara içmeyenlerin, ortamdaki sigara dumanının zararlı etkisine karşı içenlerden daha duyarlı olduğu da belirtilmiştir.

Araştırmacılar, A.B.D.'de pasif içiciliğe bağlı olarak yılda yaklaşık 53.000 ölüm meydana geldiğini hesaplamışlardır. Ölümünün 37.000'i Kalp Hastalığı, 3.700'ü Akciğer Kanseri ve 12.000'i diğer kanserlere bağlanmaktadır. Bu bulgular, pasif içiciliğin A.B.D.'de aktif sigara içimi ve alkol kullanımından sonra üçüncü ölümler ölüm nedeni olduğunu göstermektedir.

Bu makale; Circulation, Vol 83, No 1 January 1991, 1-12'de "Passive Smoking and Heart Disease" adıyla yayınlanmış; 1990 Avusturalya 7. Dünya Tütün ve Sağlık Konferansında ve 1990 A.B.D. Dünya Akciğer Konferansında sunulmuştur.

A.B.D.'de Pasif İçiciliğe Bağlı Yıllık Ölüm Sayısı

ARAŞTIRMA

SİĞARA MÜCADELESİNİN YASA İLE DESTEKLENMESİ

Howard Cox ve Ron Smith isimli iki İngiliz araştırmacı; kapsamlı sigara mücadele yasası olan ve olmayan, gelişmiş 15 batı ülkesinde sigara tüketiminde sağlanan azalmayı incelemişlerdir.

İnceleme, 1962-1980 arasındaki dönemi kapsamış ve erişkin kişi

başına yıllık tütün tüketim miktarı değişimlerini esas almıştır. Sigara-daki fiyat değişikliklerinin ve kişi başına gelir değişimlerinin etkisi de analizde dikkate alınmıştır.

Applied Economics, 1984, 16, 569-582 de "Political Approaches to Smoking Control: A Compa-

rative Analysis" adıyla yayınlanmış bu çalışma; sigara mücadelesini kapsamlı bir yasaya dayandırmış ülkelerin sigara tüketimini azaltmada daha iyi sonuç aldıklarını göstermektedir.

REKLAMLAR GENÇLERİN SİĞARAYA BAŞLAMASINDA ETKİLİ

J.B.Tye ve arkadaşları bir çok Amerikalı ve İngiliz araştırmacısının yayınladıkları çalışmayı birarada incelemişler ve sigara reklamlarının ve tanıtımının, gençlerin sigaraya başlamalarında teşvik edici bir faktör olduğunu göstermişlerdir. Aynı araştırmacılar

tütün tiryakilerinin % 90'ının kullandıkları markaya çok sadık olduklarını da ortaya koyarak sigara endüstrisinin "Reklamlar sigara içmeyenlere yönelik değildir, başlamaya teşvik etmez, reklamların amacı miktarı değişmeyen pazarda marka payının

arttırılmasıdır." iddiasını sürmüşlerdir. J.B.Tye ve arkadaşlarının bu çalışması "Tobacco Advertising and Consumption: Evidence of A Causal Relationship" adıyla "Journal of Public Health Policy, 8(4): 492-508 (1987)"de yayınlanmıştır.

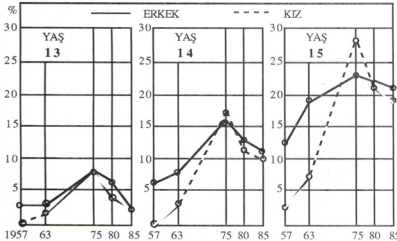
YASAL ÖNLEMLERİN ETKİSİ : NORVEÇ ÖRNEĞİ

Norveç'te 1975 yılında geniş kapsamlı bir sigara mücadele yasası yürürlüğe girmiştir. Bu yasa, sigara reklamlarını tümüyle

yasaklamış, sigara fiyatlarını sigaradan alınan vergiyi artırarak yükseltmiş, konuyla ilgili eğitimi güçlendirmiş, sigara gibi tütün

mamüllerinin, zifir ve diğer toksik maddelerinin sınırlandırılması konusunda Sağlık Bakanlığı'nı yetkili kılmış ve paketler üzerinde dikkati çekmesi bir sembolle sağlanacak biçimde uyarı yazısını öngörmüştür. Bu yasa 1988'de daha kapsamlı hale getirilmiştir. Yeni eklemelerle iki veya daha fazla kişinin bir arada bulunduğu kamu hizmet yerleri, çalışma odaları, kitle ulaşım araçları sigara içiminin yasaklandığı yerler olmuşlardır. Sigaraya karşı kapsamlı önlemleri içeren yasanın 1975'te yürürlüğe girmesini takiben Norveç'te sigara satışları, gençlerde daha belirgin olmak üzere, düşmüştür. Yandaki tablo 1975'te yasanın yürürlüğe girişini izleyen dönemde 13-14-15 yaşlarındaki çocuklarda sigara içme oranlarının nasıl gerilediğini göstermektedir.

Norveç'te 1975 yılında yürürlüğe giren sigara mücadele yasasından sonra çocuklarda sigara içme oranlarının değişimi.

MEVZUAT-TARTIŞMA

YASA İLE DESTEKLENMEYİ BEKLEYEN SİĞARA MÜCADELESİ

Türkiye'de ölüme en çok yol açan neden kalp hastalıklarıdır. Erişkinler dikkate alındığında ikinci ölüm nedeni kanserdir. Kanser ölümleri içinde ise birinci sırada akciğer kanseri gelmektedir. Sigaranın yol açtığı bu hastalıkların Türkiye'de en çok öldüren hastalıklar olması gerçeğine karşın son yıllarda Türkiye'de tütün tüketimini artırıcı etki yapabilecek önemli bazı gelişmeler olmuştur.

Sigara Ticaretini Serbestleştirici ve Geliştirici Adımlar:

Bu gelişmelerden ilki 1984 yılında gerçekleşmiş ve TEKEL aracılığıyla Türkiye'de ilk kez Amerikan sigaralarının ithalatına ve satışına başlanmıştır. Bu gelişmeyle ilgili kamu oyuna bildirilen gerekçe kaçak yabancı sigara satışını ve bu yolla vergi kaçırılmasını önlemektir. Bu gelişme ile eskiden beri Türkiye pazarına girmeye çalışan ve 1980 sonrası dönemde bu konudaki çabalarını yoğunlaştıran Amerikan sigara şirketleri de hedeflerine ulaşmış oldular. Onlar için daha sonra yeni bir hedef devreye girecektir; Türkiye'de daha çok sigara satmak. Yabancı sigara ithalatı bir başka gelişmeyi de beraberinde getirmiştir; Sigara reklam ve tanıtım çalışmalarını. Bu da Türkiye'de ilk kez gözlenen ve çocuklar ile gençlerin sigarayla başlamasında etkili olduğu bilinen bir durumdur. 1986 yılında ithal sigara tüketimini etkileyecek önemli bir gelişme daha olmuş, Türkiye'de tütün tekeline yasa ile son verilmiştir. Tütün tekeline son veren yasa ile tütün mamüllerinin üretimi, ithalatı ve satışına ilişkin usul ve esasları belirleme görevleri de bakanlar kuruluna bırakılır. Buna rağmen izleyen dönemde de sigara ithalatı yıllık ithalat rejimi kararları gereği sadece Tekel tarafından yapılmaya devam edilecektir. Sigara üretimi ve ithalatı ile ilgili son gelişme ise 2 Mayıs 1991'de olmuş, çıkarılan bir Kararname ile yerli ve yabancı kişilere Türkiye'de tütün hazırlama ünitelerini de ihtiva eden entegre komple yeni tesisler kurarak tütün mamüllerini üretme hakkı verilmiştir. Bu şekilde üretilen tütün mamüllerinin fiyatlandırma, dağıtım ve satışı da serbest bırakılır. Yılda 2000 ton fihli üretim rakamına ulaşmış imalatçılara, aynı marka tütün mamülünü serbestçe ithal etme, fiyatlandırma, dağıtım ve satış hakları da verilir. Ayrıca kaçağı tütün ve sigara ithalatına dayandırılan bir fonun kurulması da bu Kararnamede yer alır. Tütün Fonu yönetmeliği de 3 Mayıs 1991'den geçerli olmak üzere hazırlanarak 27 Temmuz 1991'de resmi gazetede yayımlanmıştır. Bu fon tütün ve tütün mamülleri üretimi ve ihracını destekleme amacıyla kullanılacaktır. Bu gelişmelerle Türkiye'de tütün ticareti serbestleştirilmiş ve desteklenmiş olur. Kendilerine daha uygun imalat satış ve rekabet koşullarının sağlanmasını takiben sigara konglomeratları yerli ortak-

lar aracılığı ile yatırım projelerini hızlandırmışlardır.

Yukardaki gelişmelere paralel olarak ülkemizde sigara reklam ve tanıtım çalışmalarının dozu da artmıştır. Yapılan reklamlar özellikle gençleri etkileyebilecek mesajlar ve resimlerle doludur.

1984 Sonrası Dönemde Tütün Karşıtı Çalışmalar:

1984 sonrası dönemde Türkiye'de tütün karşıtı iki önemli gelişme olmuştur. Bunlardan birincisi 1987 seçimlerini izleyen dönemde yeni atanmış Sağlık Bakanının önderliğinde gerçekleştirilen ve 1988 Ocak'tan itibaren 7 ay süren sigarayla karşı kampanya çalışmalarıdır. Etkili olduğu araştırma bulgularıyla hissedilen bu kampanya maalesef Bakanın değişmesiyle sönmüştür. Tütün karşıtı ikinci gelişme 1990 yılında olmuştur. 1990'da bir grup milletvekili TBMM Başkanlığına toplumun sigaranın zararlı etkilerinden korunmasını amaçlayan bir Kanun Teklifi vermişlerdir. Bu teklif; sigara reklamlarının yasaklanmasını, toplu bulunulan yerlerde, eğitim kurumları ve sağlık kurumlarında sigara kullanımının sınırlandırılmasını öngörmektedir. Kanun Teklifi uyarı yazıları konusunda bir madde de içermektedir. TV'nin sigara konusunda belirli aralarla işlemlerini de öngören teklifte Yasaya uymayanlara verilecek cezalar da tanımlanmaktadır. Bu Kanun Teklifi TBMM'de 9 Ocak 1991'de kabul edilmiştir. Fakat Kanun, Cumhurbaşkanlığı tarafından onaylanmaz ve yeniden görüşülmek üzere Meclise geri gönderilir. Red yazısında; önce yasadaki olduğu ileri sürülen bazı eksiklikler nedeniyle uygulamada bazı sorunların çıkabileceğine yer verilmekte, daha sonra bu yasadaki yer alan yaklaşımın özünü de karşı çıkmaktadır. Esasta karşı çıkış gerekçeleri; "Reklamları yasaklamanın serbest pazar ekonomisi ile bağdaşmaması, "Reklamları yasaklamanın tüketimi azaltmada etkisiz olması" ve "Sigara ile mücadelede yasaklamanın değil eğitime dayalı bir yaklaşımın daha doğru olacağı" düşünceleridir. Yeniden görüşülmek üzere TBMM'ne gönderilen yasa şimdiye kadar görüşülememiştir. Buna karşılık sigara mücadelesi ile ilgili bazı düzenlemeler yukarıda değinilen 2 Mayıs 1991 tarihli Kararname içinde yer alarak uygulamaya girer. Bu kararname ile sigara paketleri üzerine "Sağlığa zararlıdır" ibaresinin yazılması mecburiyeti getirilir. Ayrıca sigara ve her çeşit tütün mamüllerinin radyo, TV ve Devlete ait kurum ve kuruluşlarca reklamının yapılması yasaklanır

Bir Değerlendirme, Bir Dilek ve Bir Çağrı

1984 sonrasında Türkiye, sigara ticaretinin mevzuat desteğiyle de teşvik edildiği fakat sigarayla mücadelenin zayıf kaldığı ve mevzuat ile desteklenemediği bir ülke konumundadır. Bu dönemde Türkiye'nin kişi başına yıllık tütün tüketimi artış hızı nüfusun

(Devamı 6'da)

(Baş tarafı 5'te)

yıllık artış hızından yüksek olarak gerçekleşmiştir. Bu dönemde gençlerde sigara içme oranlarının arttığını gösteren araştırma bulguları vardır. Bu nedenlerle Türkiye'de sigara mücadelesinin bir an önce mevzuatla desteklenmesi önemli bir ihtiyaç olarak görülmektedir. Ayrıca bu konu insan haklarıyla da ilgilidir. Şöyle ki : Reklamların başlamayı özendirici etkisinden kurtarılması çocuklar için bir hakur. Çocuklar bağımlılık yapıcı özelliği kanıtlanmış bir nesne olan sigaranın pençesine bilinçli karar verebilme dönemine gelmeden düşebilmektedirler ve reklamlar bunu kolaylaştırmaktadır. Bu çocuk hakkı birçok gelişmiş ülkede kanunla güvenceye alınmıştır. Yine sigara içmeyenler için içenlerin çevreye saçtıkları dumandan korunmak bir insan hakkıdır. Kapalı bir ofiste sigara içenlerle aynı odayı veya salonu yıllarca paylaşan sigara içmeyen biri sadece bu nedenle akciğer kanseri olabilmekte veya sigaranın yol açtığı bir hastalığa yakalanabilmektedir. Yine şehirler arası otobüslerde içmeyenlerin ve özellikle be-

beklerle ve çocukların dumana boğulmaları bir insan hakkından yoksun bırakılmaları anlamındadır. Ayrıca reklamı bu kadar yaygın yapılan bir nesnenin dünyanın en zararlı nesnesi olduğuna inanabilmek güçtür. Bu nedenle reklamların tüketiciyi yanıltıcı bir yanı da vardır. Tüm bu nedenlerle Türkiye'de toplumu sigaranın zararlı etkilerinden korumak amacıyla Yasa ile destekli bir mücadele ivedi olarak ihtiyaç duyulmaktadır. "SİĞARA ALARMI" böyle bir Yasanın ele alınmasını Hükümetimizden, Sağlık Bakanlığından ve milletvekillerimizden dilemektedir. Sigara Mevzuatı konusunu kamuoyunda güncelleştirme ve ilgili çalışmalara baz sağlama amacıyla bu sayı ekinde yukarıda sözü edilen Yasayı ve bunu yeniden görüşülmek üzere geri çeviren Cumhurbaşkanlığı Yazısını tam metin olarak sunuyoruz. "SİĞARA ALARMI" izleyen sayılarında bu konudaki görüş ve dileklerinizi yansıtmaya çalışarak konunun yaygın bir şekilde tartışılmasına katkıda bulunmayı dilemektedir.

Sizleri bu tartışmaya katılmaya çağırıyoruz.

ULUSLARARASI BOYUT

DÜNYA SAĞLIK ÖRGÜTÜ

44. GENEL KURUL KARARI

Dünya Sağlık Örgütü 44. Genel Kurulu, kitle taşıma araçlarında sigara içilmesini önlemeye yönelik bir kararı (WHA 44.26), Mayıs 1991'de oybirliğiyle aldı. Bu kararın üye ülkelerde eylemi gerektiren önemli kısımları şöyle :

Dünya Sağlık Örgütü tüm üye ülkelerden şunları talep eder;

- 1- Kitle ulaşım araçlarında sigara içmeyenlerin, başkalarının içtiği sigaraların dumandan korunmalarını amaçlayan uygun önlemleri almak.
- 2- Bu amaçla, sınırlamaların yetmeyeceği tüm durumlarda, kitle ulaşım araçlarında sigara içimini yasaklamak.
- 3- Sigara içmeyenlerin başkalarının içtiği sigaraların dumandan nasıl etkilendikleri ve bu nedenle sigara içmeyenlerin kendilerini, ailelerini ve özellikle çocuklarını bu dumandan korumalarının ne denli önemli olduğu konularında halkı bilinçlendirmek.

TÜTÜN POLİTİKASI KONUSUNDA I. AVRUPA KONFERANSI BİLDİRİSİ(Madrit, Kasım 1988)

- 1-Sigara dumanıyla kirlenmemiş temiz havayı solumak, sağlığı ve kirlenmemiş bir çevrede yaşama hakkının vazgeçilmez bir ögesidir.
- 2-Tüm çocukların ve gençlerin, sigara reklamlarının teşvik edici etkisinden uzak tutulmaya, bu konuda eğitsel destek ve diğer destekleri almaya hakları vardır.
- 3-Herkesin, insanların toplu olarak bulunduğu kamuya açık kapalı yerlerde ve ulaşım araçlarında sigara dumanıyla kirlenmemiş havayı soluma hakkı vardır.
- 4-Her çalışan için, işyerinde sigara dumanıyla kirlenmemiş havayı solumak bir hakur.
- 5-Her tiryakinin, bu alışkanlığı yenebilmek için teşvik ve destek alma hakkı vardır.
- 6-Herkesin, tütün kullanımının yarattığı sağlıkla ilgili tehlikeler konusunda bilgilendirilmeye hakkı vardır.

ULUSLARARASI SİĞARA TİCARETİ VE GATT KARARI

"Sigarayla Mücadele İçin Asya-Pasifik Birliği" ; 1989'da kurulmuş bir gönüllü kuruluş olup, A.B.D. sigara konglomeralarının Thailand'ı pazar olarak kazanma çabalarına karşı çıkmıştır. Bu karşı çıkışta Amerikan Halk Sağlığı Derneği'nin desteğini de sağlamıştır. Bir GATT (Uluslararası Dış Ticaret Örgütü) kararıyla sonlanan olay, şöyle gelişir : A.B.D., Thailand'la arasında bulunan ve kendisi aleyhine olan dış ticaret dengesizliğini gerekçe yaparak, Thailand'tan, sigara ithalatına koyduğu yasayı kaldırmasını ve sigara reklamlarını serbest bırakmasını talep eder. Bu talebin yerine getirilmemesi halinde misilleme yoluyla, Thailand'ın A.B.D.'ye yapmaktaki olduğu ihracatın sınırlandırılması ile dengesizliğin giderileceği baskısı gündeme getirilir. A.B.D., 1985 sonrası dönemde aynı yöntemi kullanarak Japonya, Güney Kore ve Taiwan sigara pazarına girmiştir.

Bu ülkelerde, izleyen dönemde reklamların da etkisiyle sigara tüketiminde önemli artışlar ortaya çıkmıştır. Thailand'ın, sigara ithalatına ve sigara reklamlarını serbest bırakmaya zorlanmasını kabul edemeyen ve Thailand'lıların yanında yer alan Amerikan Halk Sağlığı Derneği, sigara konglomeralarının ölüm ihraç çabalarını durdurmalarını isteyen 140.000'in üzerinde imza toplar. Amerikan Federal Ticaret Temsilcisi, bunun üzerine konuyu GATT'a götürür. Sorunu Ekim 1990'da ele alan GATT aldığı kararda her ne kadar A.B.D.'nin tütün ihracına Thailand'ın izin vermesi gerektiğini belirtirse de bu ülkenin reklamları yasaklamasını ve sigaradan caydırıcı diğer önlemleri almasını bu ülkenin hakkı sayar. GATT kararında sigara ihraççı ve ithalci ile ilgili sorunların, konunun sağlık açısından ayrılmayacağı görüşüne de yer verilir.

SİGARA REKLAMLARI

BİR SİGARA REKLAMI STRATEJİSİ

Yanda sunulan dört maddelik sigara reklam stratejisi, Amerika Birleşik Devletleri'nde yerleşik "Brown and Williamson" firması için geliştirilmiş ve Federal Ticaret Komisyonu'nun reklamlarla ilgili yaptığı bir inceleme sırasında ortaya çıkarılmıştır.

Bu stratejiye göre başlama döneminde olan gençlere hitap ederken aşağıdaki noktalardan hareket edilmelidir:

- * Sigarayı erişkinlik dünyasına adım atma yollarından biri olarak sunmak.
- * Sigarayı yasak zevklerden biri olarak sunmak.
- * Sigarayı, olabildiğince bira ve seks gibi diğer nesne ve etkinliklerle ilişkilendirmek
- * Sağlıkla sigara arasındaki ilişkiden hiç bahsetmemek.

Kaynak: WARNER, E.K., Selling Smoke: Cigarette Advertising and Public Health, 1986, A.P.H.A.

TOPLUM

TOPLUMUMUZ SİGARAYA KARŞI YASAL MÜCADELEYİ DESTEKLİYOR

Ülkemizde henüz sigaraya karşı hiçbir mevzuatın olmaması nedeniyle, çıkartıldığında direkt olarak etkilenecek kitle olarak toplumun, bu mevzuat önerilerine ne oranda katılabileceği bazı araştırmacıların dikkatini çekmiş ve sigaraya karşı mücadelede yer alması gereken mevzuat önerilerine toplumun ne oranda destek vereceği araştırılmıştır. Elazığ ve Tokat'ta değişik araştırmacılar tarafından yürütülen araştırmalar, bu mevzuat önerilerinin çok yüksek oranda destek gördüğünü, toplumun bu tür bir mevzuata hazır ve istekli olduğunu düşündürmektedir. İlgili araştırmaların bazı bulgularını aşağıda bir tablo olarak sunuyoruz.

Türkiye'de Bazı İllerde
Yapılan Değişik Araştırmalarda
Sigaraya Karşı Düşünülen
Mevzuat Önerilerine
Destek Verenlerin
Yüzde Oranları

	Araştırılan Gruptaki Kişi Sayısı	"Sigara Reklamları Tamamen Yasaklanmalı" Görüşüne Destek Oranı (%)	Toplu Bulunan Yerler- de Sigara İçimi Yasak- lanmalı " Görüşüne Destek Oranı (%)	Tüm Toplu Ulaşım Araçlarında Sigara İçimi Yasaklanmalı" Görüşüne Destek Oranı (%)	"Şehirlerarası Otobüslerde Sigara İçimi Yasaklan- malı" Görüşüne Destek Oranı (%)
Hekim ve Diş Hekimleri - Elazığ	253	86.88	89.32	90.08	89.21
Fırat Üniversitesi Akademik Personeli - Elazığ	450	85.22	93.86	87.56	83.56
Fırat Üniversitesi Öğrencileri - Elazığ	636	85.05	90.33	83.87	81.31
Hemşire ve Ebeler - Elazığ	653	84.35	94.94	96.52	93.79
Lise ve Dengi Okul Öğrencileri - Elazığ	708	78.83	88.59	82.32	79.46
Orta Dereceli Okul Öğretmenleri - Tokat	2660	88.12	94.62	*	*
C.Ü. Tokat Ziraat Fak. ve Tokat M.Y.O. Öğr.	393	74.80	79.82	*	*
Lise ve Dengi Okul Öğrencileri - Tokat	1727	86.82	87.89	*	*
Ortaokul Öğrencileri - Tokat	2412	84.43	92.98	*	*

KAYNAKLAR :

- 1- SEZER, R. E. ve arkadaşları, Elazığ'da Görev Yapan Hekimlerin ve Diş Hekimlerinin Sigara Konusundaki Davranışları, Tutumları (Ekim 1988). Doğa Türk Sağlık Bilimleri Dergisi, Cilt: 14, Sayı: 4, 1990. s.657-668.
- 2- ÖZDEMİR, N., Fırat Üniversitesi Akademik Personelinin Sigara Kullanımı Konusundaki Düşünce, Tutum ve Davranışları. Yüksek Lisans Tezi, Elazığ 1989.
- 3- BİLGIN, N., Fırat Üniversitesi Öğrencilerinde Sigara İçme Prevalensi Araştırması, Yüksek Lisans Tezi, Elazığ 1989
- 4- SEZER, R.E. ve arkadaşları, Elazığ'da Görev Yapan Hemşire ve Ebelerin Sigara Konusundaki Davranışları Tutumları (Ekim 1991). (Yayına hazırlanıyor.)
- 5- SEZER, R.E. ve arkadaşları, Elazığ Lise ve Dengi Okul Üçüncü Sınıf Öğrencilerinde Sigara İçme Davranışı. II. Kısım: Tutumlar. (Yayına hazırlanıyor.)
- 6- KOCABAŞ, A. . Öğrencilerde ve Öğretmenlerde Sigara İçimi ile İlgili Tutum ve İnanışlar, Ankara Tıp Mecmuası. Cilt:41, 1988. s.365-380.

(*) Bu sorular, Tokat'ta yapılan çalışmalarda sorulmamıştır.

TÜRKİYE HALK SAĞLIĞI DERNEĞİ SİGARAYLA MÜCADELE KOLU KURULDU

Kamu yararına çalışan derneklerden olan **Türkiye Halk Sağlığı Derneği**, 7.11.1991 tarihinde **Sigarayla Eğitsel Mücadele Kolu**'nun kurulmasını kararlaştırmıştır. Kolu faaliyete geçirilmesiyle Fırat Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Prof.Dr.R.Erol SEZER görevlendirilmiştir.

Sigarayla Mücadele Kolu, "sigara ve sağlık" konusunu ilgi alanı haline getirmiş bilim adamlarını, araştırmacıları, sigara mücadelesine gönüllü katkıda bulunmak isteyen

kişi ve kurumları bir araya getirmeyi amaçlamaktadır. Bu birlikteliğin ürünü olarak ortaya çıkacak yıllık programlar üye katılımlarıyla gerçekleştirilecektir.

HEDEF: SİGARANIN ZARARLI ETKİLERİNDEN ARINDIRILMIŞ BİR TÜRKİYE'DİR.

SİGARA ALARMI: bu kolu iletişim aracı olacaktır. **SİGARA ALARMI;** konuyla ilgili kanıtlanmış gerçekleri, haberleri, duyuruları, araştırma bulgularını, uluslararası gelişmeleri, köşe yazıları ve okuyucu görüşlerini içerecektir. Bu alandaki temel bilgi

birikimine, yeni çalışmalara sağlıklı bir baz oluşturacak şekilde **SİGARA ALARMI**'nda yer verilecektir. **SİGARA ALARMI** bir yandan konuyla ilgili olarak toplumu aydınlatmayı hedeflerken sigaraya yönelik mücadelenin veriminin artırılmasına katkıyı da amaçlamaktadır. **SİGARA ALARMI** hedefine ancak bu alana gönül verenlerin katkısıyla ulaşabilir. Biz destekleyiniz. Konuyla ilgili köşe yazılarınızı, araştırma özetlerinizi, ilginç fotoğraf ve karikatürlerinizi yayınlanmak üzere bize göndermenizi diliyoruz.

BİR ÖDÜL İKİ KİTAP

Amerikan Halk Sağlığı Derneği'nin her yıl "Halk Sağlığı Hizmet Ödülü" olarak verilen "Sedwick Madalyası" 1991 Yılında Ruth ROEMER'e verildi.

Kaliforniya Üniversitesi Halk Sağlığı Okulu öğretim üyelerinden olan ROEMER'e ödül kazandıran etkinlikleri arasında, "sigara salgınıyla yasal yolla mücadele"ye yönelik çalışmaları, özellikle belirtilmesi gerekenlerden.

Roemer'in iki kitabı, sigara konusunda en çok atıfta bulunulan kitaplar arasında yer alıyor. Dünya Sağlık Örgütü tarafından yayınlanan bu kitaplar; 1982'de yayınlanan **Legislative Action to Combat World Smoking Epidemic** ve 1986'da yayınlanan **Recent Developments in Legislation to Combat the World Smoking Epidemic** adını taşımaktadır.

SİGARANIN ZARARLI ETKİLERİNDEN ARINDIRILMIŞ BİR TÜRKİYE HEDEFİNE KATKI İÇİN:

Bir başka deyişle Türkiye'de;
Kalp ve damar hastalıklarıyla mücadele, kanserle mücadele,

sigaranın hamilelere ve bebeklere verdiği zararlı mücadeleye katkı için, **TÜRKİYE HALK SAĞLIĞI DERNEĞİ SİGARAYLA MÜCADELE KOLUNU BAĞIŞLARINIZLA DESTEKLEYİNİZ.**

TÜRKİYE HALK SAĞLIĞI DERNEĞİ SİGARAYLA MÜCADELE KOLU ÜYELİĞİNE VE SİGARA ALARMI ABONELİĞİNE ÇAĞRI

Kol üyeliği, Sigara Alarmı aboneliğini de içermektedir. İsteyenler, sadece abonelikle yetinebilirler.

Başvurularınızı bekliyoruz. Başvuranlar, yanda miktarı belirtilen kol üyeliği aidatını veya başışı belirtilen banka hesap no'suna yatırdıklarına dair dekontu da başvurularına eklemelidirler.

1992 Yılı için;

- * Kol üyeliği yıllık aidatı (Sigara Alarmı aboneliğini de kapsar) : 40.000 TL
- * Sigara Alarmı yıllık aboneliği : Türkiye Halk Sağlığı Derneğine yapılacak 40.000 TL'lik başış.
- * **Banka Hesap No :** Türkiye Halk Sağlığı Derneğinin Akbank İstanbul Abide-i Hürriyet şubesindeki 1760-8 No'lu hesabı.

SİGARA ALARMI VE SİGARAYLA MÜCADELE KOLU İLE YAZIŞMA VE BAŞVURU ADRESİ : SİGARA ALARMI P.K. 15 23001 ELAZIĞ

TÜRKİYE HALK SAĞLIĞI DERNEĞİ

Bakanlar Kurulu'nun 18.12.1986 tarih ve 86/11319 sayılı kararıyla "kamu yararına çalışan dernek"lerden sayılmıştır.

Adres: Şişli, Kocamansur Sok. No: 143/4 Mehtap Apt.

İSTANBUL, Tlf: 1414362

SİGARA ALARMI

Türkiye Halk Sağlığı Derneği Sigarayla Mücadele Kolu Yayın Organı
Sahibi : Türkiye Halk Sağlığı Derneği Adına Halim DİRİ

Editör : Prof.Dr.R.Erol SEZER (Tlf: 811 - 151 31, 811 - 314 98)

Baskı : Tolga Ofset,Gazi Caddesi - Elazığ (Tlf: 811 - 239 26)

Bu sayıdaki yazıları hazırlayanlar : R.Erol SEZER, Mehmet BOSTANCI
Ş.Zafer ÖZTÜRK, Nevzat BILGIN, Eray HORASAN, Yasemin AÇIK
(Fırat Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı - ELAZIĞ)
Üç ayda bir çıkar. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

MEVZUAT ÖZEL EKİ

İÇİNDEKİLER

- Tütün ve Tütün Mamüllerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanun
- Tütün ve Tütün Mamüllerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanunun, Cumhurbaşkanlığınca TBMM'ne Tekrar Görüşülmek Üzere İade Gerekçesi

TÜTÜN VE TÜTÜN MAMÜLLERİNİN ZARARLARININ ÖNLENMESİNE DAİR KANUN

Kanun No: 3694, Kabul Tarihi: 9.1.1991

Amaç

MADDE 1- Bu kanunun amacı, kişileri tütün ve tütün mamüllerinin zararlarından, bunların alışkanlıklarını özendirici reklam, tanıtım ve teşvik kampanyalarından koruyucu tertip ve tedbirler almaktır.

Tütün ve Tütün Mamüllerinin İçilmesi Yasaklanan Yerler

MADDE 2- Sağlık, eğitim-öğretim ve kültür hizmeti veren yerler ile kapalı spor salonlarında ve toplu taşımacılık yapan her türlü nakil vasıtaları ve bunların bekleme salonlarında tütün ve tütün mamülleri içilemez. Bu gibi mahallerde tütün ve tütün mamüllerinin içilebilmesi için ayrı yerler tahsis edilir.

Diğer Yasaklar

MADDE 3- Tütün ve tütün mamüllerinin isim, marka veya alametler kullanılarak her ne suretle olursa olsun reklam veya tanıtımının yapılması veya bunların istimalini teşvik veya özendirici kampanyaların düzenlenmesi yasaktır.

Uyarılar

MADDE 4- Tütün ve tütün mamülleri içilmesinin yasaklandığı yerlerde, buna dair uyarılar asgari on santimetrelık puntolarla herkes tarafından görülebilir yerlere asılır veya yazılır. Bu uyarıların yapılmasından ilgili yerlerin yetkili veya amiri durumundaki kişi veya kişiler sorumludur.

Türkiye'de üretilen veya ithal edilen tütün ve tütün mamülleri paketinin üzerine açıkça görülebilir ve ra-

hatça okunabilir şekilde, bir santimetre boyundaki puntolarla "SAĞLIĞA ZARARLIDIR" ibaresi konulur. Bu nitelikteki ibareyi taşımayan tütün ve tütün mamülleri ithal edilemez ve satışa çıkarılamaz.

Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu ayda en az otuz dakika, tütün ve tütün mamülleri alışkanlığının zararları konusunda uyarıcı ve eğitici mahiyette yayınlar yapmak zorundadır.

Görev ve Sorumluluk

MADDE 5- Bu Kanuna göre, tütün ve tütün mamülleri içiminin yasaklandığı yerlerde, buna aykırı hareket edenler hakkında kolluk kuvvetleri ile trafik ve belediye zabıtası, şikayet üzerine veya kendiliğinden işlem yapmakla yükümlüdürler.

Kolluk kuvvetleri ile trafik ve belediye zabıtası, bu Kanunun 2'nci maddesinin birinci fıkrasına aykırılık halinde para cezası tutanağı; 3'üncü maddesi ile 4'üncü maddesinin birinci fıkrasına aykırılık halinde suç tutanağı düzenler.

Yargı yetkisine giren suçlarla ilgili, suç tutanağının bir sureti doğrudan yetkili sulh ceza mahkemesine, para cezası tutanağının bir sureti ise ilgili malsandığına yedi iş günü içinde gönderilir.

İdari Ceza

MADDE 6- Bu Kanunun 2'nci maddesinin birinci fıkrasına aykırı hareket edenlere onbin lira para cezası verilir.

Para cezası tutanağı düzenlenen para cezaları, Maliye ve Gümrük Bakanlığı'nın sayman mutemetlerine veya malsandıklarına ödenebileceği gibi banka veya PTT aracılığı ile de ödenebilir. Para cezalarını tahsil eden banka, PTT ve sayman mutemetleri, tutanağın düzenlendiği yerin ilgili malsandığına bilgi

vermek zorundadır. Banka ve PTT ile yapılan ödemelerde paranın bankaya yatırıldığı veya postaya verildiği tarih ödeme tarihi sayılır.

Süresinde ödenmeyen para cezaları için 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümleri uygulanır.

İdari para cezalarına karşı muttali olunduğu tarihten itibaren yedi gün içinde yetkili sulh ceza mahkemesine itiraz edilebilir. İtiraz cezanın infazını durdurmaz. İtiraz, evrak üzerinde inceleme yapılarak en kısa sürede sonuçlandırılır.

Adli Cezalar

MADDE 7- Bu Kanunun;

a) 3'üncü maddesine aykırı hareket edenlere iki milyon liradan on milyon liraya kadar,

b) 4'üncü maddesinin birinci fıkrasına aykırı hareket edenlere yüzbin liradan beşyüzbin liraya kadar, Ağır para cezası verilir.

Tekerrür halinde cezanın yukarı haddine hükümlenir.

Yönetmelik

MADDE 8- Para cezalarının tahsilinde ve takibinde uygulanacak esas ve usuller ile, kullanılacak suç ve ceza tutanağının şekli ve Kanunun uygulanmasına

ilişkin diğer esas ve usuller Kanunun yayımından itibaren üç ay içinde İçişleri, Maliye ve Gümrük Bakanlığı'nca müştereken çıkarılacak Yönetmelikte gösterilir.

Tutanaklar Maliye ve Gümrük Bakanlığı'nca bastırılır ve ilgili yerlere dağıtımı sağlanır.

GEÇİCİ MADDE 1- Bu Kanunun yayım tarihinden önce, Türkiye'de üretilen veya ithal edilen tütün ve tütün mamüllerinin altı ay süreyle 4'üncü maddenin ikinci fıkrasında belirtilen şart aranmaksızın satışlarına devam olunur.

GEÇİCİ MADDE 2- Bu Kanunun 2'nci maddesinin ikinci fıkrası gereği ayrı yer tahsisi, 3'üncü maddede yasaklanan reklam panolarının kaldırılması ile 4'üncü maddesinin birinci fıkrası gereği yazılacak ve asılacak yazılara ait işler Kanunun yayımından itibaren bir ay içinde yerine getirilir.

Yürürlük

MADDE 9- Bu Kanun, yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 10- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

CUMHURBAŞKANLIĞI MAKAMININ TÜTÜN VE TÜTÜN MAMÜLLERİNİN ZARARLARININ ÖNLENMESİNE DAİR KANUNU TBMM'NE TEKRAR GÖRÜŞÜLMEK ÜZERE İADE GEREKÇESİ

".....9.1.1991 tarih ve 3694 sayılı "Tütün ve Tütün Mamüllerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanun" incelenmiştir.

Kişileri; tütün ve tütün mamüllerinin zararlarından, bunların alışkanlıklarını özendirici reklam, tanıtım ve teşvik kampanyalarından koruyucu tertip ve tedbirleri almak üzere, böyle bir Kanunun çıkarılması öngörülmüştür.

Kanunla ilgili olarak, düzenlemede görülen bazı aksaklıklara değinmekte yarar görülmektedir.

9'uncu maddeye göre, Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girecektir.

Buna karşılık Kanunun 8'inci maddesinde; idari ve adli para cezalarının tahsilinde ve takibinde uygulanacak esas ve usullerin ve kullanılacak suç ve ceza

tutanaklarının şekillerinin ve Kanunun uygulanmasına ilişkin diğer esas ve usullerin, Kanunun yayımından itibaren üç ay içinde İçişleri, Maliye ve Gümrük Bakanlığı'nca müştereken çıkarılacak Yönetmelikte gösterileceği ve bu şekilde belirlenecek tutanakların Maliye ve Gümrük Bakanlığı'nca bastırılacağı ve bundan sonra ilgili yerlere dağıtılacağı hükme bağlanmıştır.

Kanunda yer alan bu iki hüküm bir arada değerlendirildiğinde, ortaya şu uygulama çıkacaktır.

Kanunun yayımı tarihinden itibaren, idari ve adli para cezalarının uygulanmasına başlanacaktır. Örneğin tütün ve tütün mamüllerinin içilmesinin yasaklandığı yerlerde, bu yasağa aykırı hareket edenlere idari netilikte onbin lira para cezası, reklam yasağına uymayanlara da iki milyon liradan on milyon liraya kadar ağır para cezası verilecektir.

Kanunun yürürlüğe girdiği ilk aylarda Yönetmelik çıkarılmamış olacağından para cezalarının tahsilinde ve takibinde uygulanacak esas ve usuller belirlenmemiş olacak, belki bundan da önemlisi kullanılacak suç ve ceza tutanakları mevcut olmayacaktır.

Buna rağmen, bu Kanunun uygulamasında görevli ve sorumlu tutulan kolluk kuvvetleri, trafik ve belediye zabıtası ne şekilde hareket edeceğini bilmeyecektir. Bu konuya ilişkin Kanunda bir düzenleme bulunmaması ve düzenleme ile ilgili Yönetmeliğin henüz çıkmamış olması, uygulamada çeşitli sakıncalar yaratacaktır. Başka bir ifade ile uygulamaya geçiş için, geçiş dönemi ihtiyacı benimsenmemiştir.

Her ne kadar, Kanunun geçici 1'nci maddesinde altı aylık, geçici 2'nci maddesinde de bir aylık bir süre tanınmış ise de; birincisi Türkiye'de üretilen veya ithal edilen tütün ve tütün mamülleri paketlerinin üzerine "SAĞLIĞA ZARARLIDIR" ibaresinin yazılması, diğeri sigara içmeye ilişkin yer tahsisi, reklam panolarının kaldırılması ve bu konuda asılacak yazılara ilişkindir. Kanunda hepsi uygulamaya ilgili olmak üzere 1, 3 ve 6 ay gibi değişik süreler tanınmıştır. Bu çeşit sürelerin de uygulamada bazı karışıklıklara neden olabileceği düşünülmektedir.

Kanunun geçici 2'nci maddesinde kabul edilen bir aylık süre, aşağıdaki nedenlerle çok yetersiz bir süre olarak görülmektedir.

Zira bir aylık süre içinde;

-Sağlık, eğitim-öğretim ve kültür hizmeti veren yerler ile kapalı spor salonlarında ve toplu taşımacılık yapılan her türlü nakil ve vasıtalarının bekleme mahallerinde, tütün ve tütün mamüllerinin içilebilmesi için ayrı yerler tahsis edilecek,

-Tütün ve tütün mamüllerinin isim, marka veya alâmetler kullanılarak her ne suretle olursa olsun yasaklanan reklam panolarının kaldırılması yoluna gidilecek,

-Tütün ve tütün mamülleri içilmesinin yasaklandığı yerlerde, buna dair uyarıların asgari on santimetrik puntolarla herkes tarafından görülebilecek yerlere asılması ve yazılması tamamlanacaktır.

Kabul etmek gerekir ki, mevsim şartları da dikkate alındığında bir ay içinde tüm bu işleri yerine getirmek mümkün görünmemektedir.

Bugün için, çoğu bakkal, süpermarket, kuruyemiş dükkanlarının vitrinleri sigara reklam panoları ile yapılmıştır. Buraların bütünü ile sökülüp, yeni vit-

rinlerin yapılması, oldukça uzun süre alacaktır.

Kaldı ki, Dünya'nın her yerinde yasal bir ürün olan sigaranın reklam ve tanıtma faaliyetleri aynı şekilde anlaşmalarına göre yürütülmektedir. Bu anlaşmaların tümünün bir aylık süre içine giremeyeceği, bu nedenle anlaşmazlıkların ekonomik ve mali alanlara da yansiyebileceği değerlendirilmektedir. Bütün bu nedenler dikkate alındığından Fransa'da geçen Aralık ayında kabul edilen tütün mamüllerinin reklamlarını düzenleyen Kanun 1993 yılı başında yürürlüğe girecektir. Tanınacak sürenin tek bir tarihe bağlanması ve bu sürenin uygulamayı mümkün kılan, kolaylaştıran, anlaşmazlık alanlarının oluşmasını önleyen ve kullananlara ilaveten eken-üreteni ve satan kimseler gibi geçimini buna bağlayanları dikkate alarak tecdici bir geçiş öngören tek bir süre olması gereğine inanılmaktadır.

Önemli olanın insanların sağlığının korunması olduğuna göre, yasaklara aykırı hareket edenlere derhal cezai müeyyide uygulamak yerine, önce onları ikaz ve uyarma yoluna gitmek ve gerekli kolaylıkları sağlamak, sonra yasakları uygulamak en doğru yol olarak görülmektedir. Kabul etmek gerekir ki, diğer ülkelerde olduğu gibi ülkemiz insanları arasında da tütün kullanmanın yaygın olduğu bir gerçektir. Hal böyle iken, bilhassa tütün ve tütün mamüllerinin içilmesinin yasaklandığı yerlerde, herhangi bir uyarıya gidilmeden, ceza müeyyidelerinin uygulanması, vatandaşlarımızla kolluk ve zabıta kuvvetlerini karşı karşıya getirecek ve hergün tatsız olayların çıkmasına neden olacaktır.

Kanun düzenlenmesinde görülen önemli bir yanlışlık ta, 5'inci maddenin son fıkrasında yeralan ve yargı yetkisine giren suçlarla ilgili suç tutanaklarının doğrudan sulh ceza mahkemelerine gönderilmesine ilişkin hükümdür.

Mahkemelerin işini azaltmak, vatandaşların mahkemelere gidip gelmesini ve zaman kaybını önlemek ve en önemlisi para cezaları ile bir aya kadar hapis cezalarına ilişkin suçları işleyenlerin sabıkalı duruma düşmemeleri için Türk Ceza Kanunu'nun 119'uncu maddesi ile bir ÖNÖDEME müessesesi getirilmiştir. Bu tür bir suç işleyen kişilerin tutanakları Cumhuriyet savcılıklarına gönderilmekte ve savcılığın ödeme emrini tebliği üzerine ilgili ongün içinde cezasının karşılığı parayı Hazine veznesine yatırdığı takdirde kamu davası açılmamaktadır.

Kanunda yeralan bütün suçlar para cezasıdır. Genelde Türk Ceza Kanununun 119'uncu maddesinin kapsamına girmektedir. Başka bir ifade ile ÖNÖDEME'ye tabidir. Bu genel kaidenin dışına çıkmanın haklı bir nedeni belirtilmemiştir. Kabul edilen bu yol esasen çok yüklü olan, sulh ceza mah-

vermek zorundadır. Banka ve PTT ile yapılan ödemelerde paranın bankaya yatırıldığı veya postaya verildiği tarih ödeme tarihi sayılır.

Süresinde ödenmeyen para cezaları için 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümleri uygulanır.

İdari para cezalarına karşı muttali olduğu tarihten itibaren yedi gün içinde yetkili sulh ceza mahkemesine itiraz edilebilir. İtiraz cezanın infazını durdurmaz. İtiraz, evrak üzerinde inceleme yapılarak en kısa sürede sonuçlandırılır.

Adli Cezalar

MADDE 7- Bu Kanunun;

a) 3'üncü maddesine aykırı hareket edenlere iki milyon liradan on milyon liraya kadar,

b) 4'üncü maddesinin birinci fıkrasına aykırı hareket edenlere yüzbin liradan beşyüzbin liraya kadar,

Ağır para cezası verilir.

Tekerrür halinde cezanın yukarı haddine hükmolunur.

Yönetmelik

MADDE 8- Para cezalarının tahsilinde ve takibinde uygulanacak esas ve usuller ile, kullanılacak suç ve ceza tutanağının şekli ve Kanunun uygulanmasına

ilişkin diğer esas ve usuller Kanunun yayımından itibaren üç ay içinde İçişleri, Maliye ve Gümrük Bakanlığı'nca müştereken çıkarılacak Yönetmelikte gösterilir.

Tutanaklar Maliye ve Gümrük Bakanlığı'nca bastırılır ve ilgili yerlere dağıtımı sağlanır.

GEÇİCİ MADDE 1- Bu Kanunun yayım tarihinden önce, Türkiye'de üretilen veya ithal edilen tütün ve tütün mamüllerinin altı ay süreyle 4'üncü maddenin ikinci fıkrasında belirtilen şart aranmaksızın satışlarına devam olunur.

GEÇİCİ MADDE 2- Bu Kanunun 2'nci maddesinin ikinci fıkrası gereği ayrı yer tahsisi, 3'üncü maddede yasaklanan reklam panolarının kaldırılması ile 4'üncü maddesinin birinci fıkrası gereği yazılacak ve asılacak yazılara ait işler Kanunun yayımından itibaren bir ay içinde yerine getirilir.

Yürürlük

MADDE 9- Bu Kanun, yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 10- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

CUMHURBAŞKANLIĞI MAKAMININ TÜTÜN VE TÜTÜN MAMÜLLERİNİN ZARARLARININ ÖNLENMESİNE DAİR KANUNU TBMM'NE TEKRAR GÖRÜŞÜLMEK ÜZERE İADE GEREKÇESİ

".....9.1.1991 tarih ve 3694 sayılı "Tütün ve Tütün Mamüllerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanun" incelenmiştir.

Kişileri; tütün ve tütün mamüllerinin zararlarından, bunların alışkanlıklarını özendirici reklam, tanıtım ve teşvik kampanyalarından koruyucu tertip ve tedbirleri almak üzere, böyle bir Kanunun çıkarılması öngörülmüştür.

Kanunla ilgili olarak, düzenlemede görülen bazı aksaklıklara değinmekte yarar görülmektedir.

9'uncu maddeye göre, Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girecektir.

Buna karşılık Kanunun 8'inci maddesinde; idari ve adli para cezalarının tahsilinde ve takibinde uygulanacak esas ve usullerin ve kullanılacak suç ve ceza

tutanaklarının şekillerinin ve Kanunun uygulanmasına ilişkin diğer esas ve usullerin, Kanunun yayımından itibaren üç ay içinde İçişleri, Maliye ve Gümrük Bakanlığı'nca müştereken çıkarılacak Yönetmelikte gösterileceği ve bu şekilde belirlenecek tutanakların Maliye ve Gümrük Bakanlığı'nca bastırılacağı ve bundan sonra ilgili yerlere dağıtılacağı hükme bağlanmıştır.

Kanunda yer alan bu iki hüküm bir arada değerlendirildiğinde, ortaya şu uygulama çıkacaktır.

Kanunun yayımı tarihinden itibaren, idari ve adli para cezalarının uygulanmasına başlanacaktır. Örneğin tütün ve tütün mamüllerinin içilmesinin yasaklandığı yerlerde, bu yasağa aykırı hareket edenlere idari netelikte onbin lira para cezası, reklam yasağına uymayanlara da iki milyon liradan on milyon liraya kadar ağır para cezası verilecektir.

kemelerinin iş yükünü büyük oranda artıracaktır.

Bu şekilde, düzenlemede görülen aksaklıkları, Yüce Meclis'in takdirlerine sunduktan sonra, Kanunun bütünü üzerindeki görüşlerimi de kısaca arz etmek istiyorum.

Tütün ve tütün mamüllerinin kullanılmasının insan sağlığına zararlı olduğu kuşkusuzdur. Bunun aksine bir düşünceyi ileri sürmek mümkün değildir. Önemli olan bu zararın önlenme yolu ve yöntemidir. Reklam yasağı hiçbir ülkede tek başına etkili olmamıştır. Kaldı ki, Kanun bütünü ile kişilerin özgürce seçme hakkını ellerinden almaktadır. İsviçre Hükümeti Ekim 1990 tarihinde sigara reklamlarının topyekün yasaklanmasını öngören girişimlere, "serbest piyasa ekonomisine aykırı olduğu ve kişilerin özgürce seçme hakkını ortadan kaldırdığı" gerekçesiyle karşı çıkmıştır.

3 Aralık 1990 tarihinde Ortak Pazar Sağlık Bakanlarının yaptığı toplantıda, sigara reklamlarına yasak getiren taslak, büyük bir oy çoğunluğu ile geri alınmıştır.

Mühim olan bu konuda insanların özgürce karar vermesi ve bu kararını özenti ile değil bilinçli olarak verebilmesidir. Her konuda olduğu gibi bu konu da önce bir eğitim ihtiyacını ve sürecini gerektirmektedir. Böylece insanların verecekleri kararlara yardımcı olmak, sonuçta aldıkları karara saygı duymak asıl hedef olmalıdır. Çok eski tarihlerden itibaren çeşitli ülkelerde konulan içki yasakları ve sonuçları bilinmektedir.

Pekçok ülkede yapılan araştırmada, yukarıda da arz ve izah edildiği üzere, reklam yasağı olan ülkelere sigara tüketimi, reklam yasağı bulunmayan ülkelere göre, özellikle gençlerde beş misli bir artış göstermektedir. Sigara üzerinde bu şekilde durulurken, sağlığa daha fazla etki yapan alkol konusunda benzer bir uygulamaya gidilmemiş, bu tür girişimler Avrupa Konseyi'nde reddedilmiştir. Kanunda gümrüksüz satış mağazalarından alınan ve yurtdışından yolcu beraberinde getirilen sigaralar ve yurda girişi serbest olan çeşitli yabancı dergi, gazete v.s. yayınlardaki reklamlar ile ilgili işlem ve ayrıcalıklar yeralmadığından, bu konudaki boşlukların da yeni anlaşmazlık konuları olabileceği düşünülmektedir.

Tüm bu durum nazara alınarak, 9.1.1991 tarih ve 3694 sayılı "Tütün ve Tütün Mamüllerinin Zararlılarının Önlenmesine Dair Kanun" bir defa daha görüşülme üzere Anayasa'nın 89'uncu maddesi gereğince iade edilmiştir."

SİGARANIN ZARARLI ETKİLERİNDEN ARINDIRILMIŞ BİR TÜRKİYE HEDEFİNE KATKI İÇİN :

Bir başka deyişle Türkiye'de;
Kalp ve damar hastalıklarıyla mücadeleyle,
kansere mücadeleyle,
sigaranın hamilelere ve bebeklere
verdiği zararlı mücadeleyle
katkı için ,

**TÜRKİYE HALK SAĞLIĞI DERNEĞİ
SİGARAYLA MÜCADELE KOLUNU
BAĞIŞLARINIZLA DESTEKLEYİNİZ.**

TÜRKİYE HALK SAĞLIĞI DERNEĞİ SİGARAYLA MÜCADELE KOLU ÜYELİĞİNE VE SİGARA ALARMI ABONELİĞİNE ÇAĞRI

Sigarayla Mücadele Kolu, "SİGARA VE SAĞLIK" konusunu ilgi alanı haline getirmiş bilim adamlarını, araştırmacıları, sigara mücadelesine gönüllü katkıda bulunmak isteyen kişi ve kurumları bir araya getirmeyi amaçlamaktadır.

Başvurularınızı bekliyoruz. Başvuranlar, aşağıda miktarı belirtilen kol üyeliği aidatını veya bağışı, aşağıda yer alan banka hesap no'suna yatırımlarına dair dekontunda başvurularına eklemelidirler.

1992 Yılı için;

- Kol üyeliği yıllık aidatı (Sigara Alarmı aboneliğini de kapsar) : 40.000 TL
- Sigara Alarmı yıllık aboneliği : Türkiye Halk Sağlığı Derneğine Yapılacak 40.000 TL'lik bağış.
- Banka Hesap No : Türkiye Halk Sağlığı Derneğinin Akbank İstanbul Abide-i Hürriyet şubesindeki 1760-8 Nolu hesabı.

SİGARA ALARMI VE SİGARAYLA MÜCADELE KOLU
İLE YAZIŞMA VE BAŞVURU ADRESİ :
SİGARA ALARMI P.K. 15 23001 ELAZIĞ

SİGARA ALARMI

Türkiye Halk Sağlığı Derneği Sigarayla Mücadele Kolu
Yayın Organı

Sahibi : Türkiye Halk Sağlığı Derneği Adına Halim DİRİ

Editör : Prof.Dr.R.Erol SEZER (Tlf: 811-1511 31, 314 98)

Baskı : Tolga Offset,Gazi Caddesi - Elazığ

Bu sayıdaki yazıları hazırlayanlar : R.Erol SEZER,
Mehmet BOSTANCI, Ş.Zafer ÖZTÜRK, Nevzat BİLGİN,
Eray HORASAN, Yasemin AÇIK (Fırat Üniversitesi Tıp
Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı - ELAZIĞ)

Üç ayda bir çıkar. Kaynak gösterilerek alını yapılabilir.